

OSMANLI'DAN CUMHURİYET'E

DİVRİĞİ

Yazarlar

Muhammed CEYHAN

Murat ALANDAĞLI

© Copyright 2024

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçla kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

Çalışmanın basımına sunmuş olduğu katkıdan dolayı DİVSİAD teşekkür ederiz.

ISBN

978-625-399-755-7

Kitap Adı

Osmanlı'dan Cumhuriyete Divriği

Editör

Mustafa ARIKAN

ORCID id: 0000-0001-6333-1446

Yazarlar

Muhammed CEYHAN

ORCID id: 0000-0003-3880-3506

Murat ALANDAĞLI

ORCID id: 0000-0001-5136-4910

Yayın Koordinatörü

Yasin DİLMEN

Sayfa ve Kapak Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Kapak Resimleri

Divriği, Ulu Camii, (139x90 mm), İBB. Atatürk Kitaplığı, Yer bilgisi: t.y.k.1, Demirbaş no: Krt-027453 (Erişim tarihi 18 Mart 2024).

Sivas, Divriği eski bir Köy Evi, Mimar Hüsrev Tayla Arşivi, (35x37mm), İBB. Atatürk Kitaplığı, Yer Bilgisi:12.02.1992.k.1, Demirbaş no: 046094, (Erişim tarihi 18 Mart 2024).

Divriği'de eski bir Türk evi, iç mekan süsleme detayı, Mimar Hüsrev Tayla Arşivi, (35X37mm), İBB Atatürk Kitaplığı, Yer Bilgisi, 14.08.1999 k.1, Demirbaş no:042552 (Erişim Tarihi: 25.03.2024)

Sivas, Divriği'de eski bir köy Türk evi kapı detayı, Mimar Hüsrev Taylu Arşivi, (35X37mm), İBB. Atatürk Kitaplığı, Yer Bilgisi: 12.02.1992.k.1, Demirbaş no: 046971, (Erişim tarihi 18 Mart 2024)

Yayıncı Sertifika No

47518

Baskı ve Cilt

Göktuğ Ofset

Bisac Code

HIS000000

DOI

10.37609/akya.3047

Kütüphane Kimlik Kartı

Ceyhan, Muhammed. Alandağlı, Murat.

Osmanlı'dan Cumhuriyete Divriği / Muhammed Ceyhan, Murat Alandağlı, ed. Mustafa Arıkan.

Ankara : Akademisyen Yayınevi Kitabevi, 2024.

328 s. : fotoğ, harita, tablo. ; 210x297 mm.

Kaynakça, İndeks ve Ekler var.

ISBN 9786253997557

1. Tarih.

GENEL DAĞITIM

Kitap Temini İçin İletişim: Yeni Mahalle, Plevne Caddesi,

No:18/1, Pendik/İstanbul,

Telf:0541 787 71 15

www.akademisyen.com

ÖNSÖZ

Ben 04.11.1969'de Divriği'nin Gülpınar (Çamoğa) köyünde doğdum. Bugün itibari ile 55 yıllık Divriğiliyim. Bu ön sözde size eserin ortaya çıkış sürecini ve amacını anlatmak istiyorum.

Sizin de onaylayacağınız üzere ülkemizde bulunan 922 ilçe arasında en güzeli, en değerlisi şüphesiz ki doğduğum yer Divriği'dir. Çünkü Divriği, yer üstünde 1936 yılında NURİ DEMİRAG tarafından kurulan bir havaa-lanına, 1985 yılında Unesco tarafından Dünya Miras Listesi'ne kaydedilen Ulu Cami ve Daruşşifasına, tanınmış pek çok aşığa ve iş insanına, yüzlerce tarihi konağa; yer altında ise belki de sonsuz demir kaynaklarına ve değerli madenlere sahiptir. Yer altı ve yer üstü zenginliklerinin yanında Divriği, köklü bir tarihi geçmişe de sahiptir. Mengüceklilerden bu yana tarihin not ettiği bir ilçe olmayı başarmıştır. İşte ben bu tarihi notlardan yola çıkılarak Divriği'nin 15. yüzyıldan 21. yüzyıla kadar ki tarihinin, detaylı şekilde ortaya çıkarılması için adım atmaya karar verdim. Bu kararımı bildirdiğim Doç. Dr. Muhammed Ceyhan'ın ve Dr. Öğr. Üyesi Murat Alandağlı'nın bana destek olmayı kabul etmeleri üzerine bu kitabın temeli 2022 yılında atılmış oldu. Aradan geçen yaklaşık iki yıllık sürede binlerce belge üzerinde yapılan detaylı incelemeler, yoğun çalışmalar sonucunda elinizdeki eser ortaya çıktı. Değerli araştırmacı hocalarımın çalışmalarına verdiğim maddi ve manevi destek ile ben de bu kitaba emeğimi koymaya ve katkı sunmaya çalıştım.

Ben, bu eser ile 1987 yılında ayrıldığım Divriği'ye vefa borcumu ödemek istedim. Bu vesileyle şu an hayatta olan ve hayata gelecek tüm Divriğililerin, tarih meraklılarının Divriği tarihini öğrenmelerini, ilçeleri ile gurur duymalarını istedim. Umarım başarılı olmuşumdur. Takdir siz değerli okurlarıdır.

Eserdeki haritaların hazırlanması noktasında gayret ve emeğini ortaya koyan, her türlü fedakarlığı gösteren Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü Öğretim Üyesi Sayın Dr. Öğr. Üyesi Mustafa ARIKAN'a çok teşekkür ederiz.

Eserin hazırlanmasında emeği geçen kişi ve kurumlara teşekkür ederim. Kıymetli araştırmacılar Doç. Dr. Muhammed Ceyhan ve Dr. Öğr. Üyesi Murat Alandağlı'ya; Divriği'nin yetiştirdiği büyük tarihçi Necdet Sakaoğlu'na; bizlere yardımlarını esirgemeyen Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivler Genel Müdürlüğü, Milli Kütüphane, Kızılay, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü ve Atatürk Kitaplığı çalışanları ile Divriği'de sürdürülen yerinde inceleme ve sözlü araştırmalar sırasında destek veren Divriği Kaymakamlığına, Divriği Belediye Başkanı Sayın Hakan Gökçe; Divriği Tabiat Varlıklarını Koruma ve Sosyal Yardımlaşma Derneği Yönetim Kurulu Başkanı İhsan Çalakverdi ve üyelerine nihayet kitabın basılmasında katkıda bulunan Divriğili Sanayici ve İş İnsanları Yönetim Kurulu üyeleri sayın Rıza Gürünlü'ye, Yurdal Tufan'a, Nihat Arslanali'ye, Nazım Karslı'ya, Cevahir Can Özcan'a, Meryem Terasa Yılmaz'a, Deniz Duman'a ve Haşim Altunay'a çok teşekkür ederim. Yine kitap hazırlanırken ihmal ettiğim canım eşim Seher ve sevgili çocuklarım Gülşah ve Mert Ali'ye de anlayış ve sabırlarından dolayı teşekkür ederim.

Gurur ve saygılarımla.

Muharrem YILMAZ
MSY Yapı İnş. Tic. Ltd. Şti. Yönetim Kurulu Başkanı
Pendik - 12.04.2024

SUNUŞ

Eserin Giriş bölümü Divriği'nin Osmanlı öncesi tarihine kısa bir giriş yapmaktadır. Divriği'nin bir yerleşim sahası olarak ortaya çıkması, çekişmelerin odağında olması gibi hususlara temas edilmiştir. Ayrıca Divriği esaslı çalışmalara dair bir literatür değerlendirmesi yapılmıştır. Bu vesileyle kitabın hangi sahaya gireceği, katkı sunacağı belirtilmiştir.

Birinci Bölümde ise Divriği'nin XVI. Yüzyıl dünyasına ışık tutulmuştur. Ön bir kaynak bilgisinin akabinde 1519, 1530, 1568 yılı tahrir defterlerinde Divriği'nin Anzıgır, Dumluca, Durdul, Hamo, Hekme, Kesme, Sevir ve Ziniski nahiyeleri tek tek ele alınmıştır. Bölümün sonunda bütüncül bir kıyaslama yapılarak çok daha açık bir resmin verilmesi sağlanmıştır.

İkinci bölümde Divriği'nin XIX. yüzyıl dünyasına ağırlık verilmiştir. Tahrir sonrası dönemde XIX. yüzyılın sonlarına kadar Divriği'de meydana gelen gelişmelere dair perde aralanmıştır. Bu minvalde ilk olarak Şer'iyye sicillerinde rastlanan mahalle adları ve vergiye esas haneler oldukça önemli bir kısmı oluşturmuştur. Bu kısmın akabinde sırasıyla avarız, derdest, evkaf (vakıf) ruznamçe defterlerinden yansıyan Divriği fotoğrafları dikkati çekmektedir. Nihayet Divriği temettuat, nüfus defterlerindeki bilgilerden hareketle bölgenin demografik ve ekonomik yönü ortaya çıkarılmıştır. Bu bölümde son olarak Osmanlı imparatorluk idaresinde görev almış Divriği'li veya Divriğ doğumlu devlet memurlarına dair kısa bir izah ve tabloya yer verilmiştir.

Nihayet üçüncü bölümde ise Cumhuriyet döneminde Divriği'nin nüfus, sosyal, mali ve kültürel yapısına ait veriler ortaya konulmuştur. Cumhuriyetin ilk yıllarında Divriği'deki iskân faaliyetleri başta olmak üzere gelen ve gidenlere ait bir parantez açılmıştır. Akabinde sel, kuraklık gibi doğal olaylardan etkilenenler ve bunlara sunulan yardımlar ile Divriği demir madeninin açılması, işletilmesi hususlarına yer verilmiştir. Nihayet Divriği'ne hayat veren demiryolu inşası ile 2000 yıllar ve sonrasındaki demografik ve mali yapısı irdelenmiştir.

Çalışma genelinde okuyucuya yardımcı olacağı düşünülen çokça tablo, resim ve harita kullanılmıştır. Özellikle çalışmanın sonuna ilâştirilmiş haritalar sayesinde Divriği'nin tahrir, avarız ve yakın dönem iskân mahallerinin tespiti, bunlar arasında iskân kararlılığı göstermiş olanları, kaybolmuşları veya mera iken köye ya da tam tersi köyden meraya dönüşenleri açık bir şekilde görülmektedir. Çalışma sırasında günümüzde var olan köylerin eski adlarının tespiti ve akabinde bir hayli zorlanılmıştır. Kimi köylerde bu devamlılık görülemez. Bu nedenle köy adlarının okunmasında kimi sıkıntılarla okuyucularımız karşılaşabilir. Bu durumun elbette incelenen kaynaklar ile de ilgisinin olduğunu ifade etmek gerekmektedir. Nitekim kaynak serisi ve hatta katibine göre değişen farklı köy, mahalle, mezra adlarının okunması yer yer oldukça güçleşmiştir. Bu durumlarda olası yakın okumalar veya aslında mükerrer olmasına rağmen farklı olması ihtimali nedeniyle birbirine oldukça yakın okumaların yapıldığı değişik sonuçlar ortaya çıkmıştır. Olası tüm durumların yazarların kötü bir niyet veya yaklaşımından ziyade yazarındaki çıkmazlardan kaynakladığını şahsen ifade etmek isterim. Bu tür durumlarda şimdiden okuyucularımızın anlayışlarına sığınırız.

Çalışma arşivlerin değişik fonlarında çalışarak mümkün merteye erişilen belgelerden oluşmaktadır. Bu bakımdan nispeten geniş bir ansiklopedi özelliğindedir. Şüphesiz bu eser Divriği ile söylenen, söylenmesi gereken her şeyi söylemiş değildir. Sadece var olanlara ilave olmak, değer katmak ve katkı sunmak gibi bir gayretin ürünüdür. Bu vesileyle 15. Yüzyıldan 21. Yüzyıla kadar devam eden uzun erimli bir eser özelliğindedir. Divriği'nin kuruluşundan 2000'li yıllara kadar geçen zaman sürecinde Osmanlı Arşivlerinin el verdiği ölçüde bilgiler belli tasnifler dahilinde ele alınmıştır. Divriği'nin mahalleleri, kazaları, köyleri, mezarları başta olmak üzere insanları, cemaatleri, göçerlerine ait oldukça farklı ve zengin anlatılara kitapta rastlanılmaktadır.

Çalışmanın zengin ve köklü mazisiyle ön plana çıkan Divriği ile ilgili alana ışık olması, katkı sunması, okuyucusun bol olması temenni ve dileklerimizle.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	iii
KISALTMALAR.....	XI
GİRİŞ.....	1
BÖLÜM 1	
OSMANLI TAHRİR KAYITLARINA GÖRE 16. YÜZYILDA DİVRİĞİ	7
OSMANLI DEVLETİ'NDE TAHRİR SİSTEMİ VE ÖNEMİ.....	7
Mufassal Tahrir Defterleri.....	8
İcmal Tahrir Defterleri	9
Bazı Açıklayıcı ve Yardımcı Kelimeler.....	9
DİVRİĞİ TAHRİR DEFTERLERİ.....	15
H.925/1519 YILI EVKÂF DEFTERİ	17
1530 YILINA AİT İKİNCİ BİR DEFTER (TTd.408)	19
1530'DA DİVRİĞİ MERKEZ KAZASI MAHALLELERİ	22
1568 YILINDA DİVRİĞİ MAHALLELERİ	23
TTd.252 Numaralı Mufassal Defterinde Divriği.....	23
TTd.252 Tahrir Defterinin Divriği Kısmı	23
1568 YILINDA DİVRİĞİ MAHALLELERİ	25
ANZAGIR NAHİYESİ	26
TTd.408 Numaralı Mufassal Defterde Anzagir Nahiyesi.....	26
TTd.387 Numaralı Muhasebe-İcmâl Defterinde Anzagir Nahiyesi	29
TTd.252 Numaralı Defterde Anzagir Nahiyesi	31
1568 yılında Anzagir Nahiyesi	34
DUMLUCA NAHİYESİ.....	36
TTd.408 Numaralı Dumluca Nahiyesi.....	36
1530 Yılında Dumluca Nahiyesi.....	39
1548'de Dumluca Nahiyesi.....	41
1568 Yılında Dumluca Nahiyesi.....	44
TTd. 408 Durdul Nahiyesi	46
DURDUL NAHİYESİ.....	48
1530 Yılında Durdul Nahiyesi	48
1548 Yılı Tahririnde Durdul Nahiyesi	49
1568 Yılında Durdul Nahiyesi	51
HAMO NAHİYESİ	53
TTd. 408 Hamo Nahiyesi	53
1530 Yılında Hamo Nahiyesi	54
1548 Yılında Hamo Nahiyesi.....	55

1568 Yılında Hamo Nahiyesi	57
HEKME NAHİYESİ	60
TTd. 408 Hekme.....	60
1530 Yılında Hekme Nahiyesi	62
TTd.252 Hekme Nahiyesi	65
1568 Yılı Tahririnde Hekme Nahiyesi	67
KESME NAHİYESİ.....	71
TTd.408 Kesme.....	71
1530 Yılında Kesme Nahiyesi	73
1548 Yılında Kesme Nahiyesi	74
1568 yılında Kesme Nahiyesi.....	76
SEVİR NAHİYESİ.....	78
TTd.408 Sevir Nahiyesi	78
1530 Yılında Sevir Nahiyesi	80
TTd.252 Sevir Nahiyesi	82
1568 Yılında Sevir Nahiyesi	85
ZİNİSKİ NAHİYESİ	87
TTd.408 Ziniski.....	87
1530 Yılında Zeniski Nahiyesi.....	90
1548 Yılında Ziniski Nahiyesi.....	93
1568 Yılında Ziniski.....	96
TTD.408 NUMARALI DEFTERİN GENEL BİR DEĞERLENDİRMESİ.....	98
1530 YILI TAHRİRİNDE DİVRİĞİ GENEL DEĞERLENDİRME	101
1548 YILINDA DİVRİĞİ GENEL DEĞERLENDİRME	102
1568 YILINDA DİVRİĞİ: GENEL BİR BAKIŞ	104

BÖLÜM 2

17-19. YÜZYILLARDA DİVRİĞİ.....	107
TAHRİR SONRASI DÖNEMDE DİVRİĞİ MAHALLELERİ	107
1- Ab-1 Çemen/Ay-1 Çemen Mahallesi	108
2- Arhudsu/Arhusu Mahallesi.....	108
3- Berdaiye (Berdiye oğlu) Mahallesi	109
4- Bezzazistan Mahallesi	109
5- Çağlı Mescidi Mahallesi	109
6- Cami-i Kebir Mahallesi	109
7- Cedid Mustafa Paşa Mahallesi.....	110
8- Çaybaşı Mahallesi.....	111
9- Çeltik-i Süflâ Mahallesi.....	111
10- Çeltik-i Ulyâ Mahallesi.....	111
11- Çerikşan Mahalelesi.....	111
12- Devlet Bey Mahallesi	112
13- Dikili Taş Mescidi Mahallesi.....	112
14- Dilli Oğlu Mahallesi.....	112
15- Ebu Şehnâ Mahallesi.....	112
16- Eyne Ebu Şehna Mahallesi	113
17- Gökçe Cami-i Şerif Mahallesi.....	113

18- Hacı Abdurrahman Mahallesi.....	114
19- Hacı Kumru Mescidi Mahallesi.....	114
20- Hacı Osman Mescidi Mahallesi.....	114
21- Hacı Şa'ban Mahallesi.....	115
22- Hacı Seydi Ömer Mescidi Mahallesi.....	115
23- Haçeke Mahallesi.....	115
24- Hamam-ı Süflâ Mahallesi.....	116
25- Hasan Ağa Cami Mahallesi.....	116
26- Hatip Mahallesi.....	116
27- Hazinebend Mahallesi.....	116
28- Himmet Bey Mahallesi.....	116
29- Hurvenek Mahallesi.....	117
30- Horvenk/Horevenk Mescidi Mahallesi.....	117
31- İmam Oğlu Mahallesi.....	117
32- Kadıasker Mahallesi.....	118
33- Kal'a Mahallesi.....	118
34- Kal'a Mahallesi.....	118
35- Kal'a Dibi Mahallesi.....	118
36- Kara Mahmud Oğlu (Kara Mahmud-zâde) Mescidi Mahallesi.....	119
37- Kara Yusuf oğlu Mescidi Mahallesi.....	119
38- Kemankeş Mahallesi.....	119
39- Kırkı Mahallesi.....	120
40- Koca Ağa Mahallesi.....	120
41- Koca Mustafa Paşa Mahallesi.....	120
42- Kul Oğlu Mahallesi.....	121
43- Küçük Hüseyin Mahallesi.....	121
44- Küçük Hüseyin Oğlu Mahallesi.....	122
45- Küçük Hüseyin Oğlu Mahallesi.....	122
46- Kürtler Mescidi Mahallesi.....	122
47- Kürtüncü Mahallesi.....	122
48- Mahalle-i Bahçe.....	122
49- Mercan Depesi Mahallesi.....	123
50- Müftü Efendi Mahallesi.....	123
51- Post-nişin Mahallesi.....	123
52- Pullur-ı Süflâ Mahallesi.....	124
53- Pullur-ı Ulyâ Mahallesi.....	124
54- Sallık Mescidi Mahallesi.....	124
55- Sinaniyye Mahallesi.....	124
56- Süleyman Ağa Mescidi Mahallesi.....	125
57- Şatır Oğlu Kara Mahmud Oğlu.....	126
58- Şems-i Bezirgân Mahallesi.....	126
59- Turab Ali (Turabali) Mescidi Mahallesi.....	127
60- Uruncar/z Mahallesi.....	127
61- Zeliha Hatun Mahallesi.....	127
TAHRİR SONRASI DİVRİĞİ'NİN SOSYO-KÜLTÜREL VE EKONOMİK DÜNYASI.....	129
ASKERİ VERGİLERE YANSIYAN DİVRİĞİ.....	133
AVÂRIZ KAYITLARINDA DİVRİĞİ.....	137
Avârızhane Kayıtları.....	139

DİVRİĞİ DERDEST DEFTERİ.....	141
Anzagır Nahiyesi.....	142
Dumluca Nahiyesi.....	143
Durdul Nahiyesi.....	144
Hamo Nahiyesi.....	144
Hikme Nahiyesi.....	145
Kesme Nahiyesi.....	146
Sevir Nahiyesi.....	148
Ziniski Nahiyesi.....	150
RUZNAMÇE DEFTERLERİ.....	152
DİVRİĞİ'DE KURULAN VAKIFLARA GENEL BİR BAKIŞ	154
Vakfın Tanım ve Muhtevası.....	155
19. YÜZYILIN İKİNCİ YARISINDA DİVRİĞİ'NİN İDARESİNDEN BİR KESİT.....	164
OSMANLI-İRAN ÇEKİŞMESİ VE DİVRİĞİ.....	164
18. YÜZYILDA DİVRİĞİ'DE GAYRİMÜSLİM NÜFUS.....	165
ÖTEKİ'NİN ANILARINDA DİVRİĞİ	168
DİVRİĞİ NÜFUS DEFTERLERİ.....	170
1831 Nüfus Sayımı.....	171
1834 Nüfus Sayımı.....	175
1839 Nüfus Sayımı.....	180
1843 Nüfus Sayımı.....	185
Divriği'de Modern Anlamda Yapılan İlk Nüfus Sayımı	186
DİVRİĞİ TEMETTUAT KAYITLARI	189
Divriği Temettuat Defterlerinde Çiftlik Olarak Yer Alanlar	190
Divriği Temettuatlarında Aşiret Olarak Kayıtlı Olanlar	193
Divriği Temettuatlarında Kesme Nahiyesine Bağlı Olanlar.....	194
Divriği Temettuatlarında Anzagır Nahiyesine Bağlı Olan Köyler.....	196
Divriği Temettuatlarında Ziniski Nahiyesine Bağlı Olan Köyler	197
Sevir Nahiyesine Bağlı Köylerin Temettuatları.....	199
Divriği Temettuatlarında Vartan Nahiyesine Bağlı Olan Köyler.....	201
Divriği Temettuatlarında Hamo Nahiyesine Bağlı Köyler.....	201
Divriği Temettuatlarında Hekme Nahiyesi Köyleri.....	202
Divriği Temettuatlarında Reâya Kaydı Olan Köyler.....	203
Divriği Temettuatlarında Belirsiz Olan Köyler	204
DİVRİĞİLİ MEMURLAR.....	208
1- Tetkik ve Tercüme Eserlerde Divriğili Memurlar	208
2- Osmanlı Arşivi Memurın Sicilâtında Rastlanılan Kayıtlar	211
BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞ'INDA DİVRİĞİLİ ESİRLER.....	216

BÖLÜM 3

CUMHURİYET DÖNEMİNDE DİVRİĞİ	225
DİVRİĞİ'DE İSKÂN FAALİYETLERİ.....	226
Armutak Köyündeki İskân Faaliyeti.....	228
Arşun Köyündeki İskân Faaliyetleri	229
Güresin Köyü İskân Faaliyetleri.....	230
Hornavil Köyündeki İskân Faaliyetleri	232
Kesme Köyündeki İskân Faaliyetleri	235

TEK PARTİ (1923-1950) DÖNEMİNDE DİVRİĞİ NÜFUSU	238
1950-1980 YILLARI ARASINDA DİVRİĞİ NÜFUSU	245
1980-2009 YILLARI ARASINDA DİVRİĞİ	255
ETİMOLOJİK, DEMOGRAFİK VE ONOMASTİK BAKIMDAN DİVRİĞİ KÖYLERİ.....	268
SEÇİLMİŞ GÖSTERGELERLE 2013 YILINDA DİVRİĞİ.....	275
CUMHURİYET DÖNEMİNDE DİVRİĞİ'DEKİ BAZI SOSYAL, EKONOMİK VE KÜLTÜREL OLAYLAR.....	281
Cumhuriyet Döneminde Divriği'nin Hava Olaylarıyla İmtihanı	281
Divriği Demir İşletmesindeki Demir Sevk Hareketliliği (1939 yılı Mart, Nisan ve Temmuz Ayları)	284
Divriği Demir Madeni İşletmesi (Madenin Keşfi, İşletmenin Kuruluşu, Madenin Nakli ve İşletilmesi)	285
Divriği Ulu Camii'nin Tamiri	287
Divriği Köyleri ile Yakın İlçe Köyleri Arasındaki Sınır Anlaşmazlıkları Örnekleri.....	288
Cumhuriyet Döneminde Sınır Değişiklikleri.....	289
Divriği'deki bir Yurt Binasının Belediyeye Bırakılması.....	290
Petrol Boru Hattı Projesi.....	291
Divriği Demiryolu Projesi	291
Divriği'nin Kız ve Erkek Çocukları	292
SONUÇ.....	293
KAYNAKLAR.....	295
EKLER	303
EK 1- DİVRİĞİ HARİTALARIYLA İLGİLİ AÇIKLAMA	303
EK 2- 1530 YILINA AİT ALTLIKSIZ DİVRİĞİ HARİTASI.....	304
EK 3- 1530 YILINA AİT TOPOGRAFİK DİVRİĞİ HARİTASI	305
EK 4- 1548 YILINA AİT ALTLIKSIZ DİVRİĞİ HARİTASI.....	306
EK 5- 1548 YILINA AİT TOPOGRAFİK DİVRİĞİ HARİTASI	307
EK 6- 1568 YILINA AİT ALTLIKSIZ DİVRİĞİ HARİTASI.....	308
EK 7- 1568 YILINA AİT TOPOGRAFİK DİVRİĞİ HARİTASI	309
EK 8- AVÂRIZ DEFTERLERİNE GÖRE ALTLIKSIZ DİVRİĞİ HARİTASI	310
EK 9- AVÂRIZ DEFTERLERİNE GÖRE TOPOGRAFİK DİVRİĞİ HARİTASI.....	311
EK 10- GÜNCEL YERLEŞİME GÖRE ALTLIKSIZ DİVRİĞİ HARİTASI.....	312
EK 11- GÜNCEL YERLEŞİME GÖRE TOPOGRAFİK DİVRİĞİ HARİTASI	313
EK 12- HEYELANLI SAHA KROKİSİ	314
EK 13- AKBABA KÖYÜ TAŞINMA KROKİSİ	315
EK 14- FOTOGRAFİK DİVRİĞİ MADEN HARİTASI	316
EK 15- BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞ'INDA ESİR DÜŞENLERİN DURUMUYLA İLGİLİ HİLÂL-İ AHMER CEMİYETİ'NDEN DİVRİĞİ KAYMAKAMLIĞINA GÖNDERİLEN BİLGİ NOTU.....	316

KISALTMALAR

A.DVNS.AHK.SS	: Bâb-1 Asafî Divân-ı Hümâyûn Sivas Ahkam Defterleri
A.DVNS.MHMD.	: Mühimme Defterleri
A.DVNS.ŞKTD.	: Bâb-1 Asafî Divân-ı Hümâyûn Sivas Şikayet Defterleri
a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g. m.	: Adı Geçen makale
a.g.t.	: Adı geçen tez
Bk.	: Bakınız
BOA	: Başbakanlık Osmanlı Arşivi
C.	: Cilt
CA.	: Cumhuriyet Arşivi
Çev.	: Çeviren
DH.SAİD	: Dâhiliye Nezareti Sicill-i Ahvâl İdaresi Memur Sicil Defterleri
DŞS.	: Divriği Şeriyye Sicilleri
H.	: Hicri
Haz.	: Hazırlayan/lar
HH.SAİD.MEM.	: Hazine-i Hassa Nezareti Sicill-i Ahval İdaresi Memur Zarfı
KA.EM.	: Kızılay Arşivi Esir Memurları
KKd.	: Kâmil Kepeci Defterleri
km.	: Kilometre
m.	: Metre
M.	: Miladi
ML.VRD.TMTd.	: Maliye Nezareti, Varidat Muhasebesi, Temettuât Kalemî Defterleri
MÖ.	: Milattan Önce
NFSd.	: Nüfus Defterleri
s.	: sayfa
S.	: Sayı
SBE	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
ss.	: Sayfalar arası
TKG. KK.	: Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Kuyud-ı Kadime Arşivi
T'Td.	: Tapu Tahrir Defteri
Vd.	: ve diğer
Vr.	: Varak
Yay.	: Yayınları/Yayıncı

KAYNAKLAR

A. Arşiv Kaynakları

a. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı

1. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA.)

A.DVNS.AHK.SS.d.1-35; 1/190.

A.DVNS.MHMD.110/166; 110/579; 111/1400; 112/1376; 112/144; 112/43; 112/764; 117/408; 120/391; 120/426; 120/427; 131/455; 131/642; 134/111; 134/632; 136/1634; 36/564; 36/630; 38/155; 43/70; 44/284; 45/1286; 5/135; 5/205; 5/80; 53/504; 6/1114; 60/147; 7/1988; 75/466; 75/662; 78/1083; 78/1520; 110/2410; 78/1754; 78/183; 78/2124; 78/3026; 79/1113; 81/33; 81/37; 95/624; 95/552; 142/186.

A.DVNS.ŞKTD.1-213.

DŞS. 79; 76/92; 77/30; 79/112.

D.H.D. (Divriği Hurufat Defteri)

D.H.D.1088/12; 1100/226; 1132/260.

MAD.3332; 21456; 2794; 3332.

MK.VRD.TMTd.13313.

ML.MSFd.3189.

ML.VRD.CMHd.191; 410; 506; 693.

ML.VRD.TMTd. 13248; 13256; 13261; 13262; 13280; 13320; 13328; 13329; 13335; 13346; 13359; 13367; 13224; 13233; 13234; 13236; 13237; 13239; 13244; 13247; 13252; 13254; 13257; 13263; 13264; 13270; 13272; 13293; 13308; 13275; 13227; 13364; 13340; 13360; 13276; 13278; 13281; 13284; 13287; 13290; 13296; 13300; 13303; 13309; 13312; 13316; 13317; 13318; 13324; 13358; 13368; 13338; 13350; 13273; 13375; 13377; 13226; 13230; 13255; 13260; 13263; 13271; 13299; 13229; 13231; 13241; 13243; 13245; 13253; 13259; 13268; 13274; 13289; 13292; 13294; 13301; 13305; 13326; 13331; 13246; 13266; 13279; 13282; 13333; 13242; 13325; 13328; 13332; 13334; 13336; 13345; 13366; 13341; 13295; 13250; 13283; 13238; 13376; 13319; 13338; 13342; 13343; 13347; 13322; 13321; 13361; 13306; 13277; 13225; 13285; 13307; 13330; 13314; 13344; 13349; 13353; 13355; 13357; 13361; 13249; 13258; 13368; 13369; 13323; 13370; 13371; 13372; 13373; 13273; 13375; 13269; 13310; 13228; 13362; 13348; 13374; 13351; 13373; 13223; 13286; 13235; 13302; 13304; 13339; 13291; 13297; 13378; 13379; 13400; 13575; 13288; 13311.

MSH.SSCd.3664; 3665; 3666; 3667; 3668; 3664 (76); 3665; 3666 (78); 3668 (80); 3671 (83); 3672 (84); 3672 (84).

NFS.d.no: 2544; 2545; 2546; 2547; 2532; 2548; 7286; 2533; 2554; 2555; 2556; 2557; 2558; 7287; 2564; 2559; 2561; 2563; 2565; 2560; 2562; 2566; 2567.

TTd. 252; 156; 163; 937; 252; 256; 408; 548 (387); 57 (208/153); 379/95.

2. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (CA.)

BOA.CA.272/11-19.93.8.

BOA.CA.272/12-45.76.35.

BOA.CA.272/12-50.105.24.

BOA.CA.30.11.1.0, 154/18-13.

BOA.CA.30.11.1.0, 228/45-9.

BOA.CA.30.11.1.0, 254/41-10.

BOA.CA.30.11.1.0, 46/6-15.

BOA.CA.30.11.1.0, 86/15-3.

BOA.CA.30.11.1.0,239/22-5.

BOA.CA.30.11.1.0,660/56-3.

BOA.CA.30.18.1.2, 139/57-9.

BOA.CA.30.18.1.2, 150/46-14.

BOA.CA.30.18.1.2, 202/2-13.

BOA.CA.30.18.1.2, 218/26-8.

BOA.CA.30.18.1.2, 442/411-6.

BOA.CA.30.18.1.2, 481/74-8.

BOA.CA.30.18.1.2, 511/237-3.

BOA.CA.30.18.1.2, 726/360, 5.

BOA.CA.30.18.1.2, 833/789-4.

BOA.CA.30.18.1.2,37/45-8

BOA.CA.30.18.1.2, 524/316-6.

BOA.CA.30.10.0.0, 18/103-16.

BOA.CA.30.10.0.0, 18/103-40.

BOA.CA.30.01.0.0, 110/694-2.

BOA.CA.30.1.0.0, 106/665-8.

BOA.CA.180.9.0.0, 127/609-22,9.

BOA. CA. 30.10.0.0, 117/819-1.

BOA. CA.30.10.0.0, 152/77-3.

BOA.CA.30.10.0.0, 121/863/9.

BOA.CA.30.10.0.0, 152/76-34

BOA.CA.30.10.0.0,151/71-7.

BOA.CA.30.10.0.0,152/76-36.

BOA.CA.30.10.0.0,192/318-7.

BOA.CA.30.10.0.0,213/448-18,3.
BOA.CA.30.10.0.0,213/448-18,4.
BOA.CA.272/11-23.121.10.

b. Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi (VGMA.)

Vakıf Defterleri: defter no: 3; 217; 218; 219; 220; 221; 222; 581/2; 582/2; 449; 581; 583; 584; 594; 596; 600; 604; 607; 1760; 2113.
Adalar Şer'iyye Sicilleri, defter no: 111.
Kutu no: 228; 3923.

c. Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Kuyud-ı Kadime Arşivi (TKG.KK.)

TKG.KK.TTd.1397 (1366).
TKG.KK.TTd.468 (211/526).
TKG.KK.TTd.57 (208/153).
TKG.KK.TTd.57.
TKG.KK.TTd.598 (580), T.1106-1966 (1966).
TKG.KK.TTd.598 (580).
KK.DİD. (İskan Defteri) 13333; 13334; 13335; 13336; 13337

d. Kızılay Arşivi (KA.EM)

KA.EM.2600; 2600/1; Dosya: 354; 682; 775; 790; 915; 1027; 1030; 1089; 1091; 1227.

B. Resmî Yayınlar

1990 Genel Nüfus Sayımı Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri 58-Sivas, T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1994.
20 İlkteşrin 1935 Genel Nüfus Sayımı Kati ve Mufassal Neticeler Sivas Vilâyeti, Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık İstatistik Genel Direktörlüğü, Hüsnütabiat Basımevi, İstanbul, 1937.
20 İlkteşrin 1940 Genel Nüfus Sayımı, Vilâyetler, Kazalar, Nahiyeler ve Köyler İtibarile Nüfus ve Yüzey Ölçü, Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü.
2000 Genel Nüfus Sayımı, Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Ankara.
22 Ekim 1950 Umumi Nüfus Sayımı Vilâyet, Kaza, Nahiye ve Köyler İtibariyle Nüfus, T.C. Başvekâlet İstatistik Umum Müdürlüğü Yayınları.
23 Ekim 1955 Umumi Nüfus Sayımı Vilâyet, Kaza, Nahiye ve Köyler İtibariyle Nüfus, T.C. Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 1961.
23 Ekim 1960 Umumi Nüfus Sayımı Vilâyet, Kaza, Nahiye ve Köyler İtibariyle Nüfus, T.C. Başbakanlık İstatistik Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1963.
27 Teşrinievvel 1927 Umumi Nüfus Tahriri, Fasikül III, Başvekâlet Müdevvenat Matbaası, Ankara, 1929.
387 Numaralı Muhâsebe-i Vilâyet-i Karman ve Rûm Defteri (937/1530), Dizin ve Tıpkıbasım, (Haz. Ahmet Özkılıç, vd.), Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Yayın no:32, Ankara 1997.
Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Nüfus Sayımı 2007, Türkiye İstatistik Kurumu, Ankara, 2008.
Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Nüfus Sayımı 2008, Türkiye İstatistik Kurumu, Ankara, 2009;
Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Nüfus Sayımı 2009, Türkiye İstatistik Kurumu, Ankara, 2010.
Ekonomik ve Sosyal Göstergeler Sivas, T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1999.
Genel Nüfus Sayımı 21.10.1945.
Genel Nüfus Sayımı İdari Bölünüş 24.10.1965, T.C. Başbakanlık İstatistik Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1968.
Genel Nüfus Sayımı İdari Bölünüş 25.10.1970, Devlet İstatistik Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1973.
Genel Nüfus Sayımı Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri 20.10.1985 Sivas İli, Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Ankara, 1989.
Genel Nüfus Sayımı Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri 26.10.1975 Sivas, Devlet İstatistik Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1979.
Kuyud-ı Kadime Arşiv Kataloğu, haz. S. Işık-M. Yıldırım-S. Kadioğlu, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 2012.
Seçilmiş Göstergelerle Sivas 2013, Türkiye İstatistik Kurumu, Ankara, 2014.
Sivas İli 2020 Yılı Çevre Durum Raporu, Sivas Valiliği, Çed ve Çevre İzinleri Şube Müdürlüğü, Sivas, 2021.
TBMM Zabıt Ceridesi, Devre I, Cilt 18, 01.03.1338/1922.

C. Elektronik Kaynaklar

Ankara Divriği Kültür Derneği WEB Sitesi, <http://www.ankdivrigiderneği.org/?Syf=4&Fa=4&Id=309369> Erişim Tarihi: 09.03.2024.
Divriği Belediyesi, <https://www.divrigi.bel.tr/fotoGaleridetay/MANZARALARLA-DIVRIGI/52> Erişim Tarihi: 09.03.2024.
<https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/ataturk-donemi-iskan-kanunlari/>
<https://kutluozen.com/divrigi-ilcesindeki-kosker-esnaf/> Erişim Tarihi: 19 Aralık 2023.
<https://www.nisanyaneyradlari.com/?y=K%C4%B1z%C4%B1lca%C3%B6ren&lv=&t=&cry=TR&ua=10> Erişim Tarihi: 25-28 Ocak 2024.
<http://www.nvi.gov.tr/Hakkimizda/Tarih.html>. Erişim Tarihi: 2015.
<https://www.erolkara.net/2015/11/divrigi-nostaljik-resimleri.html> Erişim Tarihi: 09.03.2024.
<https://www.erolkara.net/2015/11/divrigi-nostaljik-resimleri.html> Erişim Tarihi: 09.03.2024.
T.C. Sivas Valiliği, <http://www.sivas.gov.tr/divrigi> Erişim Tarihi: 09.03.2024.
Türkiye Kültür Portalı, <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/sivas/gezilecek-yer/dvrg-kales> Erişim Tarihi: 09.03.2024.

D. Araştırma ve İnceleme Eserleri

ABACI, Nurcan, "Avârız Vergisinin Tahsilinde Mükelleflerin Rolü Hakkında Bazı Bilgiler", VIII. Uluslararası Türkiye'nin Sosyal ve Ekonomik Tarihi Kongresi, Bursa, 18-21 Haziran 1998, (Ed. Nurcan Abacı), 2006, ss. 25-33.
ACAR, Derya, Divriği Kalesi Kazısı Metal Buluntuları (2006-2018), Sanat Tarihi, 2019, Tez No:569911;
ACAR, Erhan, "1960-1965 Döneminde Türkiye'den Almanya'ya İşçi Göçleri", TroyAcademy, Cilt 8, Sayı 1, 2023, ss. 38-69.
AFYONCU, Erhan, "Defterhâne", Diyanet İslâm Ansiklopedisi, Cilt IX, İstanbul, 1994, ss. 100-104.

- AFYONCU, Erhan, "17. Yüzyıl Osmanlı Bürokrasisinde İki Yeni Defter: Cebe ve Derdest Defterleri", *Tarih İncelemeleri Dergisi*, 15 (2000), ss. 221-230.
- AKBULUT, Gülpınar, *Divriği İlçesi'nin Coğrafyası*, Atatürk Üniversitesi, Doktora Tezi, Erzurum, 2004.
- AKDAĞ, Mustafa, *Türk Halkının Dirlık ve Düzenlik Kavgası, Celali İsyamları*, YKY, 5. Bsk., İstanbul, 2019.
- AKDAĞ, Mustafa, *Türkiye'nin İktisadi ve İctimai Tarihi 1453-1559*, C. II, Tekin Yayınevi, İstanbul, 1979.
- AKGÜNDÜZ, Ahmet, *İslâm Hukukunda ve Osmanlı Tatbikatında Vakıf Müessesesi*, İstanbul, Osmanlı Araştırmaları Vakfı Yayınları, 2. Baskı, 1996.
- AKSÜT, Hazma, *Divriği Yerleşmeleri Tarihi*, Divriği Kültür Derneği Yayınları, Ankara, 2022.
- ARIKAN, Zeki, "Divriği Kazası'nın İlk Sayımı (925/1519)", *Osmanlı Araştırmaları*, 11, 1991, ss. 49-71.
- ARIKAN, Zeki, "Divriği Sancağı Kanunnameleri", *Belleten*, 51 (200), Ankara, 1987, ss. 767-779.
- ARIKAN, Zeki, "16. Yüzyılda Divriği", *10. TTK Kongresi Bildiriler*, C. V, Ankara.
- ARIKAN, Zeki, *15-16. Yüzyıllarda Hamit Sancağı, İzmir*, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- ARMAOĞLU, Fahir, *19. Yüzyıl Siyasî Tarihi (1789-1914)*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2003.
- ARMAOĞLU, Fahir, *20. Yüzyıl Siyasî Tarihi (1914-1995)*, Alkım Yayınevi, 14. Baskı.
- ASLANOĞLU, İbrahim, "Ahmet Mikdat Poyraz (Divriği'nin Meşhurları)", *Divriği'nin Sesi*, 41-42 (26 Kasım 1956).
- ASLANOĞLU, İbrahim, "Bir Hristiyan Döğüldü (Divriği Tarihinden Notlar)", *Divriği'nin Sesi*, 46 (24 Aralık 1956).
- ASLANOĞLU, İbrahim, "Celâl Erkoçlu (Divriği'nin Meşhurları)", *Divriği'nin Sesi*, 64 (29 Nisan 1957).
- ASLANOĞLU, İbrahim, "D ivriği'de Dügün Âdetleri I-II", 4 Eylül, 4-7 (Haziran 1966).
- ASLANOĞLU, İbrahim, "Divriği'de Ebe Çıkarma Tekerlemeleri", *Sivas Folkloru*, S. 39 (Nisan 1976).
- ASLANOĞLU, İbrahim, "Divriği'de Yatırlar ve Evliyalar", *Sivas Folkloru*, 9 (Ekim 1973).
- ASLANOĞLU, İbrahim, "Divriği'den Bilmeceler", *Sivas Folkloru*, 17, Sivas 1974.
- ASLANOĞLU, İbrahim, "Divriği'den Fıkralar", *Sivas Folkloru*, 33 (Ekim 1975).
- ASLANOĞLU, İbrahim, "Er Mustafa (Divriği Şairlerinden Seçmeler)", *Divriği'nin Sesi*, 53 (11 Şubat 1957).
- ASLANOĞLU, İbrahim, "Kâzım Arguvanlğıl (Divriği'nin Meşhurları)", *Divriği'nin Sesi*, 39 (5 Kasım 1956).
- ASLANOĞLU, İbrahim, "Koca İsmail Paşa (Divriği'nin Meşhurları)", *Divriği'nin Sesi*, 38 (29 Ekim 1956).
- ASLANOĞLU, İbrahim, "Köse Mustafa Paşa (Divriği'nin Meşhurları)", *Divriği'nin Sesi*, 65 (6 Mayıs 1957).
- ASLANOĞLU, İbrahim, "Köse Mustafa Paşa ve Bir Açıklama", *Divriği'nin Sesi*, 66 (13 Mayıs 1957).
- ASLANOĞLU, İbrahim, "Kul Himmet Üstadım (Divriği Şairlerinden Notlar)", *Divriği'nin Sesi*, 52 (4 Şubat 1957).
- ASLANOĞLU, İbrahim, "Mehmet Paşa (Divriği'nin Meşhurları)", *Divriği'nin Sesi*, 38 (29 Ekim 1956).
- ASLANOĞLU, İbrahim, "Melek İbrahim Paşa (Divriği'nin Meşhurları)", *Divriği'nin Sesi*, 37 (22 Ekim 1956).
- ASLANOĞLU, İbrahim, "Musannif Osman Efendi (Divriği'nin Meşhurları)", *Divriği'nin Sesi*, 38 (29 Ekim 1956).
- ASLANOĞLU, İbrahim, "Naci Demirağ (Divriği Meşhurları)", *Divriği'nin Sesi*, 40 (12 Kasım 1956).
- ASLANOĞLU, İbrahim, "Nuri Demirağ (Divriği Meşhurları)", *Divriği'nin Sesi*, 47 (31 Aralık 1956).
- ASLANOĞLU, İbrahim, "Süleyman Giryanı (Divriği'nin Meşhurları)", *Divriği'nin Sesi*, 44 (10 Aralık 1956).
- ASLANOĞLU, İbrahim, "Süleyman Giryanı", *Divriği'nin Sesi*, 45 (17 Aralık 1956).
- ASLANOĞLU, İbrahim, "Tahir Nadi (Divriği'nin Meşhurları)", *Divriği'nin Sesi*, 43 (3 Aralık 1956).
- ASLANOĞLU, İbrahim, *Divriği Şairleri*, Ekin Matbaası, İstanbul, 1961.
- BALGAMIŞ, Abdülkadir, "Divriği", *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*, C. IX, İstanbul, 1994, ss. 452-454.
- BARKAN, Ömer Lütfi, "Çiftlik", *MEB İslâm Ansiklopedisi*, Cilt III, 1945, ss. 392-397.
- BARKAN, Ömer Lütfi, "İslam-Türk Mülkiyet Hukuku Tatbikatının Osmanlı İmparatorluğu'nda Aldığı Şekiller I: Şerî Miras Hukuku ve Evlâtlık Vakıflar", *Osmanlı Devleti'nin Sosyal ve Ekonomik Tarihi Tetkikler-Makaleler*, C. 2, Yayına Hazırlayan: Hüseyin Özdeğer, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2000.
- BARKAN, Ömer Lütfi, "İslam-Türk Mülkiyet Hukuku Tatbikatının Osmanlı İmparatorluğu'nda Aldığı Şekiller II: Mülk Topraklar ve Sultanların Temlik Hakkı", *Osmanlı Devleti'nin Sosyal ve Ekonomik Tarihi Tetkikler-Makaleler*, C. 2, Yayına Hazırlayan: Hüseyin Özdeğer, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2000, s. 1272-1273.
- BARKAN, Ömer Lütfi, "İslam-Türk Mülkiyet Hukuku Tatbikatının Osmanlı İmparatorluğu'nda Aldığı Şekiller III: İmparatorluk Devrinde Toprak Mülk ve Vakıfların Hususiyetleri", *Osmanlı Devleti'nin Sosyal ve Ekonomik Tarihi Tetkikler-Makaleler*, C. 2, Yayına Hazırlayan: Hüseyin Özdeğer, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2000, s. 1289-1329.
- BARKAN, Ömer Lütfi, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Çiftçi Sınıfların Hukuki Statüsü", *Ülkü*, Cilt IX, Sayı 49, Mart 1937, ss. 33-48.
- BARKAN, Ömer Lütfi, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Kuruluş Devrinin Toprak Meseleleri", *II. Türk Tarih Kongresi*, İstanbul, 20-25 Eylül 1937, Tebliğler, TTK Yayınları, İstanbul, 1943, ss. 1002-1013.
- BARKAN, Ömer Lütfi, "Osmanlı Kanunnameleri", *III Türk Tarih Kongresi Tebliğleri*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1948, ss. 505-518.
- BARKAN, Ömer Lütfi, "Tarihi Demografi Araştırmaları ve Osmanlı Tarihi", *Osmanlı Devleti'nin Sosyal ve Ekonomik Tarihi Osmanlı Devlet Arşivleri Üzerine Tetkikler-Makaleler*, C. 2, Yayına Hazırlayan: Prof. Dr. Hüseyin Özdeğer, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2000.
- BARKAN, Ömer Lütfi, "Türk-İslam Toprak Hukuku Tatbikatının Osmanlı İmparatorluğu'nda Aldığı Şekiller: Malikâne-Divani Sistemi I", *Türk Hukuk ve İktisat Tarihi Mecmuası*, II, 1939.
- BARKAN, Ömer Lütfi, "Türk-İslam Toprak Hukuku Tatbikatının Osmanlı İmparatorluğu'nda Aldığı Şekiller I: Mâlikâne-Divânî Sistemi", *Osmanlı Devleti'nin Sosyal ve Ekonomik Tarihi Tetkikler-Makaleler*, C. 2, Yayına Hazırlayan: Hüseyin Özdeğer, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2000, s. 1207-1208.
- BARKAN, Ömer Lütfi, "Türkiyede İmparatorluk Devirlerinin Büyük Nüfus ve Arazi Tahrirleri ve Hakana Mahsus İstatistik Defterleri", *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, C.II, S. 1, İstanbul, 1941.
- BARKAN, Ömer Lütfi, "Türkiyede İmparatorluk Devirlerinin Büyük Nüfus ve Arazi Tahrirleri I", *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, II (I), İstanbul, 1940, ss. 20-59.

- BARKAN, Ömer Lütfi, "Türkiye'de İmparatorluk Devirlerinin Büyük Nüfus ve Arazi Tahrirleri II", *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, II, İstanbul, 1941, ss. 214-227.
- BARKAN, Ömer Lütfi, "15. ve 16. Asırlarda Osmanlı İmparatorluğu'nda Toprak İşçiliğinin Organizasyonu Şekilleri: Rumeli'ndeki Kulluklar ve Ortakçı Kullar", *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, I (4), 1940.
- BARKEY Karen, *Eşkiyalar ve Devlet: Osmanlı Tarzı Devlet Merkezileşmesi*, (Çev. Zeynep Altok), Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 1999.
- BATTAL, Yaşar, "Demokrat Parti Dönemi Ekonomi Politikaları (1950-1957)", *Atatürk Yolu Dergisi*, Cilt 10, Sayı 40, 2007, ss. 545-567.
- BAYGÜL, Nuran, *Tokat ve Divriği Kaynaklı Cönkler*, Yüksek Lisans, 1999, Tez No:89545.
- BAYHAN, H., *Güneş-Soğucak (Divriği) Yöresinin Jeolojik, Mineralojik, Petrografik, Petrolojik ve Metalojenik İncelemesi*, Hacettepe Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 1980.
- BEHAR, Cem, "Osmanlı Nüfus İstatistikleri ve 1831 Sonrası Modernleşmesi", *Osmanlı Devleti'nde Bilgi ve İstatistik*, Derleyenler: Prof. Dr. Halil İnalçık-Prof. Dr. Şevket Pamuk, Ankara, Türkiye İstatistik Kurumu Yayınları, 2011
- BERKİ, Ali Himmet, *Vakfa Dair Yazılan Eserlerle Vakfiye ve Benzeri Eserlerde Geçen İstılâh ve Tabirler*, VGM Yayınları, Ankara 1965.
- BERKİ, Ali Himmet, *Vakıflar*, Birinci Kitap, 2. Baskı, Aydınlik Basımevi, İstanbul 1946.
- BİLMEN, Ömer Nasuhi, *Hukuk-ı İslamiyye ve İstılahat-ı Fıkhiyye Kamusu*, C. 4, Bilmen Yayınevi, İstanbul (baskı tarihi yok).
- BİLMEN, Ömer Nasuhi, *Hukuk-ı İslamiyye ve İstılahat-ı Fıkhiyye Kamusu*, C. 5, Bilmen Yayınevi, İstanbul (baskı tarihi yok).
- BİRİNCİ, Ali, *Tarihin Gölgesinde Meşâhir-i Meçhûleden Birkaç Zât*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2001.
- BUDAKTAŞ, Yunus, *Divriği Kalesi Lüle Buluntuları (2006-2017)*, Yüksek Lisans, 2020, Tez No:620286.
- CAHEN, Claude, *Osmanlılardan Önce Anadolu'da Türkler*, Çev. Yıldız Moran, E Yayınları, İstanbul, 1994.
- CUÏNET, Vital, *Turquie d'Asie Geographie Administrative, Statistique Descriptive et Raisonné de Chaque Province de L'Asie Mineure*, Paris, 1892.
- ÇAĞATAY, Neşet, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Reâyadan Alınan Vergi ve Resimler", *AÜ DTCFD*, C. V, Sayı 1-5.
- ÇAĞATAY, Neşet, "Osmanlı İmparatorluğunda Reayadan Alınan Vergi ve Resimler", *Ankara Üniversitesi Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi Dergisi*, V (1-5), Ankara, 1947, ss. 483-511.
- ÇAĞDAŞ, Haluk, "Divriği Türküleri Üstüne", *Türk Folkloru*, 26, İstanbul, 1981.
- ÇETİN, Atilla, "Sicill-i Ahvâl Defterleri ve Dosyaları Hakkında Bir Araştırma", *Vakıflar Dergisi*, 29, Ankara, 2005.
- ÇİÇEK, Kemal, "Osmanlılardan Önce Akdeniz Dünyasında Yapılan Tahrirler Hakkında Bazı Gözlemler", *OTAM (Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi)*, VI, Ankara 1995.
- ÇİMEN, Adnan, "Sayım, Kayıt Düzeni ve Teşkilatlanma Açısından Osmanlıda Nüfus Hizmetleri", *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 14/3 (2012), ss. 183-216.
- DARKOT, Besim, "Divriği", *MEB İslâm Ansiklopedisi*. Cilt III. İstanbul, 1988, ss. 596-599.
- DARLING, Linda T., *Gelir Artışı ve Kanuna Uygunluk, Osmanlı İmparatorluğunda Vergi Toplanması ve Maliye Yönetimi 1560-1660*, (Çev. Adnan Tonguç), Alfa Tarih Yayınları, İstanbul.
- DEVELİOĞLU, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Ankara, 1984, s.1288.
- DR. Khantemuryan, "Badmagan Divrig" [*Divriği Tarihi*], içinde: Badmakirk Divrig Kağaki, [*Divriği Şehri Tarihi*], Derleyen, Yervant Zartaryan (Lübnan: Hamazkayin Yayınevi, 1972.
- EKEN, Galip, *Fiziki Sosyal ve İktisâdi Açından Divriği (1775-1845)*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara, 1993.
- ELİBOL, Numan, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Nüfus Meselesi ve Demografi Araştırmaları", *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Y.2007, C. 12, S. 2, Isparta, ss.135-160.
- EMECEN, Feridun, "Bennâk", *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*, Cilt V, İstanbul, 1992, ss. 458-459.
- EMECEN, Feridun, "Mufassaldan İcmale", *Osmanlı Araştırmaları The Journal of Ottoman Studies*, S. 16, İstanbul, 1996, ss. 37-44.
- ERDAL, İbrahim, *Mübadele Uluslaşma Sürecinde Türkiye ve Yunanistan (1923-1925)*, IQ Kültür Yayınları, İstanbul, 2006.
- EREN, Ali Bayram, "Divriği Manileri", *Sivas Folkloru*, 35, Sivas, 1975.
- ERGENÇ, Özer, "Osmanlı Dönemi Şehir Tarihi Araştırmaları Hakkında Düşünceler", *Kent Tarihçiliği-Kent Tarihi Atölyesi*, 5-6 Mart 1994, Toplu Konut İdaresi-Tarih Vakfı, İstanbul, 1994.
- FAROQHİ, Suraiya N., "Kırsal Yaşam", *Geç Osmanlı İmparatorluğu 1603-1839*, (Edt. Suraiya Faroqhi), C. III, (Çev. Fethi Aytuna), Kitap Yayınevi, İstanbul, 2016.
- GELEKÇİ, Cahit, "1960 Sonrası Dönemde Türkiye'de Nüfus Yapısı ve Bazı Temel Özellikleri Üzerine Tespitler", *Istanbul Journal of Sociological Studies*, Sayı 52, 2015, s. 602.
- GÖKBİLGİN, M. Tayyib, "15 ve 16. Asırlarda Eyâlet-i Rûm", *Vakıflar Dergisi*, VI, Ankara, 1965, ss. 51-61.
- GÖYÜNÇ, Nejat, "Timar Ruznamçe Defterleri'nin Biyografik Kaynak Olarak Önemi", *Bellekten*, C.LX, S.227, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1996, ss. 127-138.
- GÜÇER, Lütfi, *16.-17. Asırlarda Osmanlı İmparatorluğunda Hububat Meselesi ve Hububattan Alınan Vergiler*, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1964.
- GÜLSOY, Ersin, "16. Asrın İlk Yarısında Divriği Kazası Vakıfları", *İlmî Araştırmalar: Dil, Edebiyat, Tarih İncelemeleri Dergisi*, 1, 1995, ss. 107-130.
- GÜLSOY, Ersin, *16. Asrın İlk Yarısında Divriği Kazası (1519-1548)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1991.
- HIZAR, Merve Hızar, *Geleneksel Divriği Evlerinin Biçim Grameri ile İncelenmesi*, Yüksek Lisans, 2019, Tez No:609148.
- HONIGMANN, E., *Bizans Devletinin Doğu Sınırı*, Çev. Fikret İşıltan, İstanbul, 1970.
- HOWERD, Douglas, "The BBA Ruznâmçe Tasnifi: A New Resource for the Ottoman Timar System", *Turkish Studies Association Bulletin*, C.X, S.I, In Diyanet İslâm Ansiklopedisine 1986.
- İNALCIK, Halil, "Çiftlik", *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*, Cilt 8, 1993.
- İNALCIK, Halil, "Kannunnâme", *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*, Cilt 24, İstanbul, 2001, ss. 333-337.
- İNALCIK, Halil, "Mehmed II", *MEB İslâm Ansiklopedisi*, Cilt 7, 1956, ss. 506-535.

- İNALCIK, Halil, "Osmanlılar'da Raiyyet Rüsümü I", *Belleten*, 23 (92), Ankara, 1959, ss. 575-610.
- İNALCIK, Halil, *Hicri 835 Tarihli Sûret-i Defter-i Sancak-i Arvanid*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1987.
- İPEK, Nedim, *Mübadele ve Samsun*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2000.
- KAFALI, Mustafa, *Anadolu'nun Fethi ve Türkleşmesi*, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara 1997.
- KALLEK, Cengiz, "Kile", *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*, Cilt 25, Ankara, 2022, ss. 567-570.
- KARAL, Enver Ziya, *Osmanlı İmparatorluğu'nda İlk Nüfus Sayımı 1831*, Ankara, Türkiye İstatistik Kurumu Yayınları, 2010
- KARPAT, Kemal H., *Osmanlı Nüfusu 1830-1914*, Timaş Yay., II. Baskı, İstanbul, 2010.
- KAYNAR, Reşat, *Mustafa Reşit Paşa ve Tanzimat*, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 1991.
- KAZICI, Ziya, *Osmanlı Vakıf Medeniyeti*, Bilge Yayınları, 1. Baskı, İstanbul 2003.
- KIRCA, İhsan Tefkik, "Sivas ve Suşehri Bölgelerinde Mübadele, Tanıklar ve Gözlemler", *Cumhuriyet Döneminde Sivas Sempozyumu Bildirileri*, (27-30 Ekim 2008), Sivas Valiliği İl Kültür Müdürlüğü, C.II, Sivas 2009, ss. 641-714.
- KIZKAPAN, Âdem, "1935 Nüfus Sayımı Sonuçlarına Göre Sivas Vilayetine Nüfusu", *Munzur Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 11, Sayı 1, Yıl 2022, ss. 1-15.
- KOVENKO, V., *Divrik Mıntıkası Turmalinli Manyetit Yatakları*, Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1939.
- KÖYMEN, Mehmet Altay, *Malazgirt Zaferi ve Alparslan*, İstanbul, 1971.
- KUBAN, Doğan, *Cennetin Kapıları, Divriği Ulu Camisi ve Şifahanesinde Hürrem Şahın Yontu Sanatı*, Yapı- Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul, 2010,
- KUBAN, Doğan, *Divriği Mucizesi, Selçuklular Çağında İslam Bezeme Sanatı Üzerine Bir Deneme*, Yapı Kredi Yayınları-1542, Sanat-58, İstanbul, 2003;
- KURT, İsmail, *Nazariyatta ve Tatbikatta Para Vakıfları*, İstanbul 1996.
- KURT, Yılmaz, "Osmanlı Toprak Yönetimi" *Osmanlı*, C. 3, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 1999, ss.59-62.
- KÜTÜKOĞLU, Mübahat S., "Osmanlı İktisadi ve Sosyal Tarihi Kaynaklarından Temettü Defterleri" *Belleten*, C.LIX, Sayı 225, İstanbul, 1990, ss. 395-412.
- LINDA, Darling, *Gelir Artışı ve Kanuna Uygunluk, Osmanlı İmparatorluğunda Vergi Toplanması ve Maliye Yönetimi 1560-1660*.
- LOWRY, Heat W. Lowry, "The Ottoman Liva Kanunnames Contained in the Defter-i Hakani", *Osmanlı Araştırmaları*, II, 1981, ss. 43-74.
- Mehmed Sürayya, *Sicill-i Osmanî*, I, Haz. N. Akbayar, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 1996.
- Mehmed Sürayya, *Sicill-i Osmanî*, III, Haz. N. Akbayar, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 1996.
- Mehmed Süreyyâ, *Sicill-i Osmanî yahud Tezkire-i Meşâhir-i Osmâniyye*, IV/II, Haz. O. Hülâgü-M. Ekincikli-H. Savaş, Sebil Yayınları, İstanbul, 1998.
- MUTLU, Asım, "Divriği'nin Mimari Eserleri" *Sanat Dünyamız*, IX/20IV, İstanbul, 1982.
- ORHAN, Tarık, "Divriği'de Atasözleri ve Tabirler", *Türk Folkloru Araştırmaları*, 126, Ocak 1960.
- OSTROGORSKY, George, *Bizans Devleti Tarihi*, Çev. Fikret İşıltan, TTK Yayınları, Ankara 1999.
- ÖZ, Mehmet, "Reâyâ", *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*, C. 2014, İstanbul, 2007, ss. 491-493.
- ÖZ, Mehmet, "Tahrir Defterlerine Göre Vezirköprü Yöresinde Malikâne-Divani Sistemi." *Vakıflar Dergisi*, 23, Ankara, 1994.
- ÖZ, Mehmet, "16. Yüzyıl Anadolu'sunda Köylülerin Vergi Yükü ve Geçim Durumu Hakkında Bir Araştırma", *Osmanlı Araştırmaları*, 17, 1999.
- ÖZ, Mehmet, "15-16. Yüzyıllar Anadolu'sunda Tarım ve Tarım Ürünleri", *Kebikeç*, 23, Ankara, 2007.
- ÖZ, Mehmet, *15-16. Yüzyıllarda Canik Sancağı*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1999.
- ÖZCAN, Tahsin, *Osmanlı Para Vakıfları Kanuni Dönemi Üsküdar Örneği*, Ankara 2003.
- ÖZDEĞER, Mehtap, *15.-16. Yüzyıl Arşiv Kaynaklarına Göre Uşak Kazasının Sosyal ve Ekonomik Tarihi*, Filiz Kitabev, İstanbul, 2001.
- ÖZDEMİR, Rifat, "Avârız ve Gerçek Hane Sayılarının Demografik Tahminlerde Kullanılması Üzerine Bazı Bilgiler", *Türk Tarih Kongresi*, 22-26 Eylül 1986, Bildiriler, C.IV, Ankara, 1993.
- ÖZEL, Oktay, "17. Yüzyıl Osmanlı Demografi ve İskân Tahriri için Önemli Bir Kaynak: Mufassal Avârız Defteri", *XII. Türk Tarih Kongresi*, 12-16 Eylül 1994, C.III, Ankara, 1999, ss. 735-743.
- ÖZEL, Oktay, "Avârız ve Cizye Defterleri", *Osmanlı Devleti'nde Bilgi ve İstatistik*, Derleyenler: Prof. Dr. Halil İnalçık-Prof. Dr. Şevket Pamuk, Ankara, Türkiye İstatistik Kurumu Yayınları, 2011.
- ÖZEL, Oktay, "Banditry, State and Economy on the Financial Impact the Celali Movment in Ottoman Anatolia", *IXth. International Congress of Economic and Social History of Turkey*, Dubrovnik, Croatia, 20-23 August 2002, Ankara, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2005, ss. 65-74.
- ÖZEL, Oktay, "Şiddetin Egemenliği 1550 ila 1700 Arasında Celaliler", *Osmanlı Dünyası*, (Ed. Christine Woodhead), (Çev. Gül Çağalı Güven), Alfa Tarih Yayınları.
- ÖZEN, Halil Sami, "Divriği'de Evler Odalar ve Kış Eğlenceleri", *Sivas Folkloru*, 48, Sivas, 1977.
- ÖZEN, Halil Sami, "Divriği'de Gazel Süpürme", *Sivas Folkloru*, 64, Sivas, 1978.
- ÖZEN, Halil Sami, "Divriği'de Isınma Araçlarından Kürsü", *Sivas Folkloru*, 25, Sivas, 1975.
- ÖZEN, Kutlu, "Divriği Ağzı", *Sivas Folkloru*, 57-64, Sivas, 1977-78.
- ÖZEN, Kutlu, "Divriği İlçesinde Erişte, Umaç, Tutmaçla Yapılan Yemekler", *Türk Folkloru*, 22, İstanbul, 1981.
- ÖZEN, Kutlu, *Divriği Evliyalari*, Sivas, 1997.
- ÖZEN, Kutlu, *Sivas ve Divriği Yöresinde Eski Türk İnançlarına Bağlı Adak Yerleri*, Sivas, Dilek Matbaası, 1996.
- ÖZER, İlbeyi, "Temettuat Defterlerinde Somuncu Babanın Nesebi", *Akademik Araştırmalar Dergisi*, 2000, S.4-5, İstanbul.
- ÖZKAN, Cengiz Özkan, *Divriği Müziğinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans, 1996, Tez No:53282.
- ÖZTÜRK, Said, "Türkiyede Temettuat Çalışmaları", *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, C.I, S.I, İstanbul, 2003.
- ÖZÜNLÜ, Emine Erdoğan, "Osmanlı Dönemi Balkan Tarihine Dair Önemli Bir Kaynak: Derdest Defterleri", *Gazi Akademik Bakış*, 4 (7), Kış 2010, ss. 193-200.
- ÖZÜNLÜ, Emine Erdoğan, "Osmanlı Ordusunda Bir Motivasyon ve Terfi Kaynağı: Terakki Tevcihi", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, *The Journal of International Social Research*, Volume:3/11, 2010, ss. 238-244.

- ÖZÜNLÜ, Emine Erdoğan, "Tımar Tevcih Sebepleri Üzerine Bir Kaynak Değerlendirmesi", *OTAM*, S. 19, 2006.
- ÖZÜNLÜ, Emine Erdoğan, "Tımar Sisteminin Mekânsal Örgütlenişi Üzerine Mukayeseli Bir Araştırma: 16. Yüzyıl Aynatâb Sancağı Örneği", *16. Türk Tarih Kongresi*, Ankara 20-24 Eylül 2010, Türk Tarih Kurumu Yayınları Ankara 2015, ss. 254-260.
- ÖZÜNLÜ, Emine Erdoğan, "Tımar Tevcihâtı ile Kaynaklarda Yer Alan Kayıtların Karşılaştırılmasına Dair Bir Deneme", *OTAM*, S:21.
- PAKALIN, M. Zeki, "Temettü' Vergisi", *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, C.III. MEB. Yay, İstanbul,1993.
- PAKALIN, Mehmet Zeki, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, C. II, MEB yayınları, İstanbul 2004.
- PAKALIN, Mehmet Zeki, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü I-III*, Milli Eğitim Bakanlığı Devlet Kitapları, İstanbul, 1983.
- PAKALIN, Mehmet Zeki, *Osmanlı Tarihi Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, C. III. MEB Yayınları, İstanbul 2004. s.576.
- PAKALIN, Mehmet Zeki, *Sicill-i Osmanî Zeyli, Son Devir Osmanlı Meşhurları Ansiklopedisi*, V, Haz. Ö.Tok, Ankara, 2008.
- PAVLİDİS, Antonios, *Yunan Kaynaklarına Göre Mübadele Meselesi (1918-1930)*, İstanbul Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1997
- PEKŞEN, Fatma, "Divriği Pilavı Yediniz mi Hiç?", *Türkiye Gazetesi*, 11 Haziran 1996.
- PEKŞEN, Fatma, "Ekşi Aşı", *Türkiye Gazetesi*, 16 Şubat 1998.
- SAHİLLİOĞLU, Halil, "Bâd-ı Hevâ", *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*, Cilt 4, İstanbul, 1991, ss. 416-418.
- SAKAOĞLU, Necdet, "Divriği Türküleri", *Türk Folkloru*, 24, İstanbul, 1981.
- SAKAOĞLU, Necdet, "Divriği'de Aile Adları, Boylar ve Oymaklar", *Türk Folkloru*, 19, İstanbul, 1981.
- SAKAOĞLU, Necdet, "Divriği'de Özlü Sözler", *Türk Folkloru*, 78, İstanbul, 1979.
- SAKAOĞLU, Necdet, "Divriği'de Ulu Cami ve Darüşşifası İçin Halk İnançları", *Türk Folkloru*, 4, İstanbul, 1979.
- SAKAOĞLU, Necdet, *Anadolu Derebeyi Ocaklarından Köse Paşa Hanedanı*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 1998.
- SAKAOĞLU, Necdet, *Anadolu Derebeyi Ocaklarından Köse Paşa Hanedanı*, Ankara, 1984.
- SAKAOĞLU, Necdet, *Divriği'de Ev Mimarisi*, Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1978.
- SAKAOĞLU, Necdet, <http://divrigidernegi.com/dosya/201309dosya151861078343.pdf> (24.01.2024).
- SAKAOĞLU, Necdet, *Türk Anadolu'da Mengüçük Oğulları*, İstanbul, 1971.
- SARI, Muhammed, *Atatürk Dönemi İç Anadolu Bölgesi'nde İmar İskân Faaliyetleri (1923-1938)*, Selçuk Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya, 2011.
- SAYIN, A.V., *Tekâlif Kavâidi (Osmanlı Vergi Sistemi)*, (Yay. F. Hakan Özkan), Maliye Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1999.
- SERİN, Mustafa, "Osmanlı Arşivi'nde Bulunan Temettuat Defterleri", *Başbakanlık I. Milli Arşiv Şurası*, 20-21 Nisan 1998, Ankara, 1998.
- SEVİM, Ali, *Ünlü Selçuklu Komutanları Afşin, Artuk, Atsız ve Aksungur*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1990.
- SUBAŞI, Ebru, *Sivas İli Divriği Hafif ve Zara Yöresi Kilimleri*, Sanat Tarihi, 2006, Tez No:186720.
- SÜMER, Faruk, "Mengüçükler", *MEB İslâm Ansiklopedisi*, VII, Eskişehir, 1997, ss. 716-717.
- SÜMER, Faruk, "Mengüçüklüler", *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*, Cilt 29, Ankara, 2004, ss. 138-142.
- SÜMER, Faruk, *Selçuklular Devrinde Doğu Anadolu'da Türk Beylikleri*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1990.
- Şemseddin Sâmî, *Kâmûs-ı Türkî*, Çağrı Yayınları, İstanbul 2013.
- ŞENER, Abdüllatif Şener, *Sona Doğru Osmanlı*, Birleşik Yayınevi, Ankara, 2007.
- TAŞDEMİR, Mehmet, *16. Yüzyılda Adıyaman Behisni, Hisn-ı Mansur, Gerger, Kâhta: Sosyal ve İktisadî Tarihi*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1998.
- TRAUĞOTT, Wöhrlin, *Divriği, Bir Cami ve Dar'üş-şifa ile Karşılaşmalar*, çev. Ahmet Mumcu, İstanbul, 1996.
- TURAN, Osman, *Doğu Anadolu Türk Devletleri Tarihi*, Boğaziçi Yayınları, İstanbul 2001.
- TURAN, Osman, *Selçuklular Tarihi ve Türk-İslâm Medeniyeti*, Ötüken Yayınları, İstanbul, 2003.
- Türkiye Cumhuriyeti Tarihi II*, Ed. Neşe Özden vd, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2023.
- UMAR, Bilge, *Türkiye'de Tarihsel Adlar*, İnkılâp Kitabevi, İstanbul, 2009.
- USTA, Satenik, *Divriği'de İki Ermeni Köyü: Annemin Odur (Kayaburun) ve Armutak (Kavaklısu) Köyleri*, İstanbul Bilgi Üniversitesi, Türkiye Kültürleri Araştırma Grubu, İstanbul, 2019.
- UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, *Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu Karakoyunlu Devletleri*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2011.
- UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, EDGÜER, Rıdvan Nâfiz, *Anadolu Türk Tarihi Tetkikatından Sivas Şehri*, İstanbul, 1928.
- UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, *Osmanlı Tarihi*, C. I, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.
- ÜÇER, Müjgân, PEKŞEN, Fatma, *Divriği'de Mutfak Kültürü, Yemekler, Gelenekler, İnançlar, Atasözleri*, Sivas Hizmet Vakfı Yayınları, Sivas, 2001.
- ÜNAL, Mehmet Ali, *Osmanlı Sosyal ve Ekonomik Tarihi*, Paradigma Yayınları, İstanbul, 2012.
- ÜNAL, Mehmet Ali, *Paradigma Osmanlı Tarih Sözlüğü*, Paradigma Yayıncılık, İstanbul, 2011.
- ÜNAL, Mehmet Ali, *16. Yüzyılda Harput Sancağı (1518-1566)*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1989.
- YEDİYILDIZ, Bahaeddin, *18. Yüzyılda Türkiye'de Vakıf Müessesesi Bir Sosyal Tarih İncelemesi*, TTK Yayınları, Ankara 2003.
- YELOK, Veli Savaş, *Divriği Merkez İlçe Ağzı*, Yüksek Lisans, Dilbilim, 1999, Tez No:89067.
- YILMAZ, Ali, AVCI, Necmeddin, AYAZ, Emre, *Sivas İli Çevre Durum Raporu*, T. C. Sivas Valiliği Çevre Koruma Vakfı Yayınları, ES-FORM OFSET, Sivas, 2002.
- YILMAZ, Hüseyin, YILMAZ, Ali, "Divriği (Sivas) Yöresinin Jeolojisi ve Yapısal Evrimi", *Türkiye Jeoloji Bülteni*, 47 (1), Şubat 2004, ss. 13-45.
- YİNANÇ, Mükremin Halil, "Bayezid I", *MEB İslâm Ansiklopedisi*, Cilt II.
- YİNANÇ, Mükremin Halil, *Türkiye Tarihi, Selçuklular Devri I, Anadolu'nun Fethi*, İstanbul, 1944.
- Yurt Ansiklopedisi, Türkiye İl il; Dünü, Bugünü, Yarını*, IX, Anadolu Yayıncılık, İstanbul, 1982-1983.
- YUVACI, Zuhâl, *Divriği/Aydoğan Köyü Kaynaklı Cönkler Üzerine Tedkik*, Yüksek Lisans, 2005, Tez No:160917.
- YÜKSEL, Hasan, "Osmanlı'da Modern Anlamda Yapılan İlk Nüfus Sayımına Göre Divriği'nin Demografik Yapısı", *Nüfusbilim Dergisi\ Turkish Journal of Population Studies*, 2006-07, 28-29, ss. 73-89.
- YÜNT, Didem Öz, *Divriği Kalesi Kazısı Alçı Buluntuları (2010-2016)*, Sanat Tarihi, 2019, Tez No:549850.